

ZAKLJUČCI S TRIBINE O AUTONOMIJI SVEUČILIŠTA
- održane 19. svibnja 2011. godine na Sveučilištu u Zagrebu

1. Hrvatska je jedna od rijetkih zemalja koje u svojem Ustavu imaju postulirana načela autonomije sveučilišta. Sljedeće norme Ustava mjerodavne su za određivanje autonomije sveučilišta, a definiraju njezine temeljne elemente koji su neotuđivi:

- sloboda znanstvenog, umjetničkog i tehnološkog istraživanja i stvaralaštva,
- uređivanje obrazovnih, znanstvenih, umjetničkih i stručnih programa,
- izbor nastavnika i čelnika,
- odlučivanje o kriterijima upisa studenata,
- utvrđivanje unutarnjeg ustroja.

Zaključak:

Zakonodavac i izvršna vlast moraju u praksi poštovati ustavna načela o autonomiji sveučilišta.

2. Apsolutna autonomija sveučilišta ne postoji niti je moguća, osobito zato jer se sveučilišta u Hrvatskoj financiraju uglavnom društvenim sredstvima, što podrazumijeva njihovu odgovornost prema državi. Normalno je da država traži odgovornost sveučilišta, budući da ga financira, a to pravo bi u većoj mjeri nego sada trebali imati i studenti koji ga također financiraju školarinama.

Zaključak:

Akadska zajednica mora u potpunosti prihvatiti svoju odgovornost prema državi i studentima za kvalitetu istraživanja i studijskih programa.

3. Studijski programi i istraživanja ne mogu se podrediti isključivo narudžbama »investitora« koji nisu znanstvenici te nemaju viziju razvoja znanosti, jer bi to bio kraj ne samo autonomije sveučilišta, već i znanosti. Naime, znanstvenici moraju imati mogućnost da nešto istražuju jednostavno zato što im se to sviđa i zanima ih, bez obzira hoće li to ikada imati neke praktične posljedice i hoće li društvo ikada imati ikakve izravne koristi. To su istraživanja koja vode stvaranju bitnih pomaka.

Zaključak:

Studijski programi i istraživanja ne smiju biti podređeni isključivo potrebama i zakonima tržišta.

4. Nažalost, kada je riječ o znanstvenoj produkciji hrvatskih sveučilišta, ne možemo biti zadovoljni, što znači da nastava često ne počiva na istraživanju. Stoga treba postaviti pitanje tko je taj koji bi trebao provoditi kontrolu kvalitete nastave - akademska zajednica ili ministarstvo (država). Bilo bi idealno ako bi to radila akademska zajednica. Međutim, u našoj zbilji znamo da postoje mnoge sredine u kojima se takva rješenja ne provode pa moramo očekivati da će netko izvan akademske zajednice voditi kontrolu. A čim to radi netko izvan akademske zajednice, to je sputavanje autonomije, međutim treba vidjeti donosi li to štetu ili korist sveučilištu.

Zaključak:

Akademska zajednica mora imati dovoljan stupanj funkcionalne odgovornosti za provođenje kontrole kvalitete nastave i istraživanja.

5. Vrlo ozbiljan propust napravljen je u procesu predlaganja novih zakona, a to je nedogovaranje s akademskom zajednicom. Teška je zabluda da se stegom na sveučilištu i u znanosti mogu provoditi odredbe zakona bez suglasnosti ljudi na sveučilištu koji bi te zakone trebali provoditi.

Zaključak:

Kod predlaganja novih zakona iz područja znanosti i visokog obrazovanja dijalog i dogovor s akademskom zajednicom mora biti integralni dio tog procesa.

6. Hrvatska ulaže u studenta oko 3.200 eura godišnje, Slovenija 6.500, Austrija više od 10.500, a skandinavske zemlje oko 20.000. S minimalnim ulaganjem mogu se postizati samo minimalni rezultati. Nadalje, struktura gospodarstva ovisi o strukturi obrazovanja stanovništva; što je stanovništvo obrazovanije, to ćemo brže napredovati.

Zaključak:

Vlada treba jasno definirati strateško usmjerenje RH prema razvoju znanosti i visokog obrazovanja, zatim to usmjerenje u praksi primijeniti adekvatnim (većim) ulaganjima u visoko obrazovanje i znanost.

7. Hrvatskoj ne trebaju gomile zakona. Dovoljno bi bilo da Sabor formira dvije agencije koje će biti potpuno neovisne – jedna bi financirala znanost, a druga visoko obrazovanje, dok ministarstva u tome ne bi direktno sudjelovala.

Zaključak:

Ustanoviti sustav financiranja znanosti i visokog obrazovanja koji će biti neovisan o dnevnoj politici.

8. Obrazovne institucije ne bi se smjele diskriminirati prema strukturi vlasništva, osobito predmnijevajući da će i u Hrvatskoj uskoro biti moguće osnivati privatne fakultete i sveučilišta te da će europske institucije imati pravo davati diplome hrvatskim državljanima na našem tlu.

I u javnim institucijama se događa loša komercijalizacija.

Stručno obrazovanje ne smije biti obrazovanje niže vrste, već drukčije obrazovanje.

Zaključak:

U sustavu visokog obrazovanja ne smije se diskriminirati prema različitim strukturama vlasništva i vrsti obrazovanja (stručno ili znanstveno).

9. Zakonodavstvo koje se odnosi na znanost i visoko obrazovanje ima dugoročne, decenijske utjecaje na život cjelokupnog društva. Brzopletost, polovična rješenja i nedostatak dugoročne vizije mogu samo štetiti razvoju sustava znanosti i visokog obrazovanja.

Zaključci:

Zakoni se moraju temeljiti na dogovorenoj i prihvaćenoj strategiji razvoja visokog obrazovanja i znanosti.

U predizborno vrijeme ne treba požurivati donošenje zakona koji nisu dovoljno kvalitetni i koji ne nude dugoročne strateške pravce razvoja visokog obrazovanja i znanosti.

10. Ne samo zbog ustavnih normi, već i zbog omogućavanja dinamičnog, kreativnog i neovisnog razvoja znanosti i visokog obrazovanja, uloga države trebala bi u određenim segmentima funkcioniranja sustava biti minimalna.

Zaključak:

Država bi se trebala najmanje uplitati u autonomiju unutarnjeg organiziranja, u izbor nastavnika i čelnika te u odlučivanje o kriterijima upisa studenata.